

**Protokół z kontroli problemowej
przeprowadzonej w dniach 18-23.12.2014 r.
w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej
Świętokrzyskiego Urzędu Marszałkowskiego
w Kielcach**

Kontrola przeprowadzona została na podstawie art. 6 ust. 4 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. Nr 185, poz. 1092), art. 22 pkt. 1 i 8 oraz art. 113 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.), rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2005 r. Nr 6, poz. 543).

Oznaczenie jednostki podlegającej kontroli:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Kielcach działa na prawach Departamentu i wchodzi w skład Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego.

Nazwa i adres: Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach,
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Al. IX Wieków Kielc 3, 25-516 Kielce.

Numer identyfikacji podatkowej: NIP: 959-12-93-724, REGON: 291019005.

Dyrektorem Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach jest Pani Barbara Jakacka-Green.

**Imię i nazwisko, stanowisko służbowe inspektorów oraz numer i data upoważnienia
do przeprowadzania kontroli:**

Kontrolę przeprowadzili pracownicy Oddziału Nadzoru nad Realizacją Zadań Samorządu Powiatowego i Województwa w Wydziale Polityki Społecznej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, w następującym składzie:

1. Anna Konieczna – Inspektor Wojewódzki, upoważnienie Nr 1161/2014 z dnia 08.12.2014 r. (legitymacja służbowa Nr 14). Inspektor kierujący zespołem kontrolujących.
2. Katarzyna Arendarska – Inspektor Wojewódzki, upoważnienie Nr 1162/2014 z dnia 08.12.2014 r. (legitymacja służbowa Nr 19)
3. Elżbieta Paluch – Kierownik Oddziału, upoważnienie Nr 1163/2014 z dnia 08.12.2014 r. (legitymacja służbowa Nr 16)

Data rozpoczęcia i zakończenia czynności kontrolnych:

Kontrola przeprowadzona została w dniach: 18 - 23.12.2014 r.

Określenie przedmiotu kontroli:

1. Aktualizacja i realizacja strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej będącej integralną częścią strategii rozwoju województwa obejmującej w szczególności programy: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i współpracy z organizacjami pozarządowymi – po konsultacji z powiatami.
2. Rozpoznawanie przyczyn ubóstwa oraz opracowywanie regionalnych programów pomocy społecznej wspierających samorządy lokalne w działaniach na rzecz ograniczania tego zjawiska.
3. Diagnozowanie i monitorowanie wybranych problemów społecznych w regionie.

Opis stwierdzonego w wyniku kontroli stanu faktycznego, w tym ujawnionych nieprawidłowości oraz ich zakresu i skutków.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Kielcach funkcjonuje w oparciu o Statut i Regulamin Organizacyjny Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach. Statut został przyjęty uchwałą nr XXXIII/554/09 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 30 grudnia 2009 r., a jego tekst jednolity został ogłoszony w obwieszczeniu Przewodniczącego Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 30.12.2009 r. Ostatnia aktualizacja Statutu miała miejsce w lutym 2010 r. Jednolity tekst tego dokumentu ogłoszony został w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego Nr 70, poz. 520 z dnia 24.02.2010 r.

Regulamin Organizacyjny został przyjęty uchwałą nr 841/11 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 30 grudnia 2011 r. Ostatnia zmiana Regulaminu miała miejsce w grudniu 2014 r.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej funkcjonuje w strukturze Urzędu Marszałkowskiego jako komórka organizacyjna Urzędu działająca na prawach departamentu.

Zadania ROPS określone są w Rozdziale VII Regulaminu.

W skład ROPS wchodzi następujące oddziały:

- 1) Oddział Polityki Społecznej realizujący zadania w dwóch zespołach: Zespole do Spraw Polityki Społecznej i Rehabilitacji oraz Zespole do Spraw Profilaktyki i uzależnień od Alkoholu;
- 2) Oddział Koordynacji Świadczeń Rodzinnych realizujący zadania w dwóch zespołach: Zespole do Spraw Obsługi i Współpracy z instytucjami właściwymi w krajach UE i EOG oraz Zespole do Spraw Decyzji Administracyjnych.

Kierownik

Szczegółowe zadania poszczególnych Oddziałów określa Zarządzenie Nr 71/14 Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania oraz zakresu działania Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej (**zał. nr 1**).

Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej kieruje dyrektor przy pomocy: zastępcy oraz kierowników: Oddziału Koordynacji Świadczeń Rodzinnych, Oddziału Polityki Społecznej, Koordynatora Wieloosobowego Stanowiska ds. Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Koordynatora Wieloosobowego Stanowiska ds. Obserwatorium Integracji Społecznej.

Podczas czynności kontrolnych stwierdzono, że wśród zadań ROPS, wymienionych w Regulaminie i Zarządzeniu, o którym mowa powyżej, brakuje zadań z zakresu pieczy zastępczej, które weszły w życie w dniu 8 września 2014 r., w wyniku nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 25 lipca 2014 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 135 ze zm.). Wśród zadań są min: kontrola nad ośrodkami adopcyjnymi (art. 175a); szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr jednostek organizacyjnych samorządu gminnego i powiatowego (art. 183a); realizacja zadań wynikających z rządowego programu wsparcia rodzin z dziećmi (art. 184). Ponadto w Zarządzeniu brakuje zadania dotyczącego sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej. Spośród trzech zadań objętych zakresem kontroli, jedno określone zostało w Zarządzeniu jednoznacznie (zadanie dotyczące strategii), natomiast pozostałe dwa zadania (rozpoznawanie przyczyn ubóstwa oraz opracowywania regionalnych programów pomocy społecznej wspierających samorządy lokalne w działaniach na rzecz ograniczania tego zjawiska; diagnozowanie i monitorowanie wybranych problemów społecznych w regionie) nie są określone wprost.

Należy również nadmienić, że Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny, podobnie jak ROPS funkcjonuje w strukturze Urzędu Marszałkowskiego, tzn., że nie jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Aktualizacja i realizacja strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej będącej integralną częścią strategii rozwoju województwa obejmującej w szczególności programy: przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu i współpracy z organizacjami pozarządowymi – po konsultacji z powiatami.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.), Samorząd Województwa opracował Strategię Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012 -2020, która została przyjęta Uchwałą Nr XVI/296/12 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 30 stycznia 2012 roku

w sprawie przyjęcia do realizacji Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012 - 2020.

Do opracowania Strategii powołany został Zespół redakcyjny pod kierunkiem Pani Barbary Jakackiej Green – Dyrektora Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach. W skład którego Zespołu weszło czterech przedstawicieli Zespołu Obserwatorium Integracji Społecznej, a konsultacje naukowe przeprowadził socjolog Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Podstawą do opracowania Strategii było przygotowanie Diagnozy Polityki Społecznej w województwie świętokrzyskim przez Zespół Obserwatorium Integracji Społecznej. W ramach sporządzanej diagnozy przeanalizowane zostały problemy, potrzeby i obszary życia społecznego takie jak: ochrona zdrowia, bezpieczeństwo, mieszkalnictwo, edukacja, kultura, praca, pomoc społeczna, społeczeństwo obywatelskie, ochrona środowiska, profilaktyka uzależnień, oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Sporządzona Diagnoza Polityki Społecznej województwa świętokrzyskiego była materiałem stanowiącym punkt wyjścia do planowania i podejmowania decyzji dotyczących celów strategicznych.

Strategia zawiera: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie celów strategicznych, kierunki niezbędnych działań, wskaźniki realizacji działań, sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe.

Zgodnie z Uchwałą Nr 770/11 z dnia 29 listopada 2011 roku Zarządu Województwa Świętokrzyskiego, projekt „Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020” w dniu 8.12.2011 r., został poddany konsultacjom społecznym. W ramach prowadzonych konsultacji do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej wpłynęły uwagi do projektu dokumentu z: Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Końskich oraz Stowarzyszenia Bona Fide Wspólna Inicjatywa na Rzecz Rozwoju z Włoszczowy. Zgłoszone uwagi do projektu Strategii zostały rozpatrzone w dniu 21.12.2011 r., na posiedzeniu roboczego zespołu ds. konsultacji wewnętrznych projektu dokumentu pn.: Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020. Uwzględnione przez Zespół zmiany zostały naniesione w dokumencie.

W ramach konsultacji projekt został poddany ocenie ekspertów z obszaru pomocy społecznej i integracji społecznej na temat sposobów zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych. Opinie ekspertów uzyskano podczas badań jakościowych przeprowadzonych

w ramach projektu „Problemy społeczne? – Damy radę” w 2011 roku przez Wyższą Szkołę Umiejętności w Kielcach. W badaniach brali udział kierownicy bądź reprezentanci takich podmiotów jak: powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, Towarzystwo Pomocy Dzieciom, ośrodki interwencji kryzysowej, klub integracji społecznej, powiatowe urzędy pracy, domy pomocy społecznej, poradnie psychologiczno – pedagogiczne, policji, ochrony zdrowia czy organizacji pozarządowych.

Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Pani Barbara Jakacka- Green wyjaśniła, iż „proces konsultacji społecznych Strategii oraz dokumentów programowych realizowany był zgodnie z Uchwałą Nr X/167/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania aktów prawa miejscowego Samorządu Województwa Świętokrzyskiego. Konsultacje w/w dokumentów miały charakter otwarty. Projekt każdego dokumentu zamieszczony był na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego wraz z informacją o rozpoczęciu konsultacji. Każdorazowo powoływany był Zespół ds. konsultacji dokumentu w skład którego wchodziłi przedstawiciele wszystkich szczebli samorządu terytorialnego w tym również przedstawiciele szczebla powiatowego, przedstawiciele sektora pozarządowego oraz eksperci w zakresie poszczególnych obszarów tak aby uzyskać jak najlepszą wartość merytoryczną oraz zapewnić reprezentatywność wszystkich interesariuszy. Strategia oraz programy wojewódzkie z obszaru polityki społecznej każdorazowo opiniowane były przez Komisję Zdrowia Polityki Społecznej i Spraw Rodziny Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego”.

Na treść strategii składają się:

1. Ogólna charakterystyka województwa świętokrzyskiego.

W charakterystyce zaprezentowano województwo świętokrzyskie poprzez zamieszczenie danych statystycznych i ich analizy w następujących obszarach:

- demografia,
- sytuacja gospodarcza województwa świętokrzyskiego,
- ochrona zdrowia,
- sytuacja mieszkaniowa,
- bezpieczeństwo publiczne,
- edukacja,

- życie kulturalne,
- kapitał społeczny w województwie świętokrzyskim,
- system pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim,
- identyfikacja najważniejszych problemów społecznych w województwie,
- problemy społeczne województwa świętokrzyskiego.

2. Diagnoza problemów społecznych.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy i konsultacji społecznych stwierdzono, że do obszarów wymagających największego wzmocnienia w województwie należy: budowanie efektywnego systemu polityki społecznej, wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców poprzez minimalizację obszarów wykluczenia społecznego, kompleksowe działania na rzecz integracji i aktywizacji osób niepełnosprawnych, profilaktyka i rozwiązywanie problemów wynikających z uzależnień. Wszystkie problemy społeczne zostały zdefiniowane, przedstawiono ich skalę, scharakteryzowano środowiska dotknięte problemem.

3. Analiza SWOT

Przeprowadzona analiza SWOT (mocne i słabe strony województwa w obliczu istniejących szans i zagrożeń).

Mocne strony to m.in.: korzystanie z dodatkowego finansowania zewnętrznego – fundusze strukturalne UE, malejąca tendencja wskaźnika liczby osób korzystających z pomocy społecznej, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, dobre rozeznanie zjawiska bezrobocia w województwie, wysoki poziom usług świadczonych przez placówki leczenia odwykowego, zwiększenie dostępu do specjalistycznej pomocy społecznej m.in. przez punkty konsultacyjne w gminach, czy ośrodki wsparcia.

Słabe strony to m.in.: wysoka stopa bezrobocia, brak systemowych, długotrwałych rozwiązań w zakresie wsparcia rodzin, niedobór mieszkań chronionych oraz mieszkań socjalnych, zła kondycja finansowa rodzin z osobami niepełnosprawnymi.

Szanse to m.in.: rozwój rynku pracy w ramach III sektora, kompleksowe programy profilaktyczne i edukacyjne w obszarze zapobiegania problemów społecznych,

możliwość wykorzystania funduszy unijnych jako dodatkowego źródła finansowania, kampanie społeczne na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zagrożenia to m.in.: występowanie zjawiska bezrobocia, negatywne wzory spożywania alkoholu, rozluźnienie więzi rodzinnych wynikających z migracji zarobkowych, dziedziczenie statusu osoby ubogiej i bezrobotnej, zagrożenia związane z występowaniem klęsk żywiołowych takich jak np. powódzie.

4. Na podstawie diagnozy problemów społecznych i analizy SWOT zdefiniowano cele strategiczne, którymi są:
- 1) Minimalizacja obszarów wykluczenia społecznego.
 - 2) Kompleksowe działania na rzecz integracji społecznej oraz aktywizacji osób niepełnosprawnych.
 - 3) Efektywny system polityki społecznej.
 - 4) Profilaktyka i rozwiązywanie problemów wynikających z uzależnień od środków psychoaktywnych.
 - 5) Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców województwa świętokrzyskiego.

Każdemu z celów strategicznych przypisano do realizacji bardziej szczegółowe cele operacyjne przełożone na konkretne zadania i działania.

W realizację celów strategicznych ujętych w strategii wpisują się opracowane i realizowane programy określone w art. 21 ust. 1 w/cyt. ustawy tj.:

1. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu na lata 2012-2017, przyjęty Uchwałą Nr XXVI/481/12 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28 grudnia 2012 roku w sprawie przyjęcia programu p.n. „Wojewódzki Program Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu na lata 2012-2017”.
2. Wojewódzki Program Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych na lata 2014-2020, przyjęty Uchwałą Nr XLII/46/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28 kwietnia 2014 roku w sprawie przyjęcia do realizacji „Wojewódzkiego Programu Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych na lata 2014-2020”.

3. Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej na lata 2012-2017, przyjęty Uchwałą Nr XXVI/480/12 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28 grudnia 2012 roku w sprawie przyjęcia do realizacji programu p.n. „Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej na lata 2012 – 2017”.
4. Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Regionie Świętokrzyskim na lata 2014-2020, przyjęty Uchwałą Nr XLV/810/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 21 lipca 2014 roku w sprawie przyjęcia do realizacji „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Regionie Świętokrzyskim na lata 2014-2020”.
5. Program Współpracy Samorządu Województwa Świętokrzyskiego z Organizacjami Pozarządowymi na rok 2015, przyjęty Uchwałą XLIX/894/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 roku w sprawie przyjęcia do realizacji „Programu Współpracy Samorządu Województwa Świętokrzyskiego z Organizacjami Pozarządowymi na 2015 rok”.

Kontrolujący stwierdzili, że w Strategii brak odniesienia do Programów, które zostały opracowane.

Dodatkowo Samorząd Województwa opracował następujące programy:

1. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016, przyjęty Uchwałą Nr XIV/262/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 5 grudnia 2011 roku w sprawie przyjęcia do realizacji „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016”.
2. Regionalny Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2013-2018, przyjęty Uchwałą NR XXXVI/648/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 25 października 2013 roku w sprawie przyjęcia do realizacji „Regionalnego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2013-2018”.
3. Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020, przyjęty Uchwałą Nr XXX/543/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 26 kwietnia 2013 roku w sprawie przyjęcia do realizacji „Wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju

instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020”.

4. Świętokrzyski Program na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku, przyjęty Uchwałą Nr XLVIII/854/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 października 2014 roku w sprawie przyjęcia do realizacji „Świętokrzyskiego Programu na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku”.
5. Wojewódzki Program Poszerzania i Unowocześniania, Zróżnicowania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej i samopomocy środowiskowej na lata 2012-2015 - przyjęty Uchwałą Zarządu Województwa Świętokrzyskiego Nr 1090/12 z dnia 09.05.2012r., w sprawie przyjęcia do realizacji „Wojewódzkiego Programu Poszerzania Zróżnicowania i Unowocześniania, pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej, samopomocy środowiskowej”.

Programy te stanowią element Strategii.

W Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego zawarte zostały zapisy dotyczące monitorowania realizacji Strategii. Zgodnie z tymi zapisami monitoring obejmował będzie następujące działania:

- systematyczne zbieranie danych dotyczących realizacji celów strategicznych,
- prowadzenie analiz porównawczych i tematycznych,
- przygotowywanie cyklicznych raportów ukazujących stopień realizacji strategii w głównych dziedzinach życia społecznego,
- planowanie zmian strategii.

Informacje zbierane na potrzeby monitorowania wskaźników będą pochodziły m.in. z GUS, sprawozdań MPiPS, oraz z oceny zasobów pomocy społecznej i raportów wojewódzkich i powiatowych.

Strategia zgodnie z zapisami ma być wdrażana przez programy wojewódzkie, które będą podstawowymi elementami monitorowania. System monitorowania Strategii obejmować ma swoim zakresem:

- sytuację społeczną,
- realizację obszarów priorytetowych i celów strategicznych określonych w Strategii,

- realizację konkretnych programów wojewódzkich.

Zapisy w Strategii dotyczące monitoringu opisane są bardzo ogólnie, nie został wskazany konkretny okres za jaki będzie dokonywana ocena realizacji Strategii. W ocenie osób kontrolujących zasadne było by wprowadzenie okresowej oceny postępów realizacji Strategii ponieważ trudno ocenić na ile została ona wdrożona.

W trakcie czynności kontrolnych poproszono dyrektora ROPS o złożenie pisemnego wyjaśnienia na pytanie: Na jakim etapie jest realizacja strategii. Z wyjaśnienia wynika, że *„Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego jako dokument horyzontalny wyznacza kierunki działań w obszarze polityki społecznej dla samorządu województwa oraz samorządów powiatowych i gminnych do realizacji celów istotnych z punktu widzenia regionalnej polityki społecznej. Działania, których celem jest realizacja założeń Strategii mają charakter ciągły. Obecnie Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej ukończył opracowanie Programów z obszaru polityki społecznej, które są na etapie realizacji lub wdrażania”*.

Stopień realizacji celów strategicznych ujętych w Strategii obrazuje pisemne wyjaśnienie dyrektora Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, sporządzone na dzień 19.12.2014 stanowiące (zał. nr 2 i zał. nr 3).

Na pytanie odnośnie ostatniej aktualizacji Strategii, dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej złożyła wyjaśnienie, iż *„Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020 została przyjęta do realizacji Uchwałą Sejmiku Nr XVI/296/12 w dniu 26.01.2012 roku. Dokument ten ma charakter horyzontalny, który zakłada cele w obszarze polityki społecznej istotne do realizacji z punktu widzenia regionu. W związku z powyższym w tak krótkim okresie obowiązywania dokument ten nie wymagał aktualizacji”*.

W Strategii zawarto informację dotyczącą ram finansowych z której wynika, iż będzie ona realizowana zgodnie z zasadą subsydiarności przy udziale środków własnych samorządu i finansowania zewnętrznego, w tym środków budżetu państwa i funduszami unijnymi. Źródłem współfinansowania mogą być również fundusze celowe oraz środki prywatne i inne.

Rozpoznawanie przyczyn ubóstwa oraz opracowywanie regionalnych programów pomocy społecznej wspierających samorządy lokalne w działaniach na rzecz ograniczenia tego zjawiska.

W trakcie kontroli ROPS przedstawił kontrolującym następujące dokumenty dotyczące realizacji powyższego zadania:

1. Raport pt. „Problem ubóstwa i wykluczenia społecznego w opinii pracowników socjalnych woj. świętokrzyskiego” z lipca 2010 r.,
2. Raport pt. „Skala ubóstwa w powiatach i gminach woj. świętokrzyskiego” z września 2010 r.,
3. Dokument pod nazwą: „Przestrzenna analiza ubóstwa w województwie świętokrzyskim” z lipca 2011 r.
4. Raport z badania pod nazwą: „Problem ubóstwa w województwie świętokrzyskim” z grudnia 2012 r.
5. Analiza pod nazwą: „Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim” z 2013 r.
6. Analiza pod nazwą: „Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim” z 2014 r.
7. Wyjaśnienia dotyczące sposobu realizacji zadania przedstawione w piśmie z dnia 19.12.2014 r. (zał. nr 2) i z dnia 12.01.2015 r. (zał. nr 4) dyrektor ROPS p. B. Jakackiej – Green.

Dwa pierwsze dokumenty, tj.: Raport pt. „Problem ubóstwa i wykluczenia społecznego w opinii pracowników socjalnych woj. świętokrzyskiego” z lipca 2010 r. oraz Raport pt. „Skala ubóstwa w powiatach i gminach woj. świętokrzyskiego” z września 2010 r. nie zostały objęte analizą kontrolną z uwagi na fakt, że były one już analizowane podczas kontroli w ROPS w grudniu 2010 r.

W wyniku analizy pozostałych dokumentów stwierdzono:

„Przestrzenna analiza ubóstwa w woj. świętokrzyskim” – dokument opracowany został przez Zespół Obserwatorium Integracji Społecznej. Raport został przyjęty przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego w dniu 27.07.2011 r. Opracowany jest na podstawie danych za 2010 r. pochodzących z GUS, ZUS, ze sprawozdań MPiPS-03 za 2010 r. i 2009 r. (dotyczących realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej), WUP i Izby Skarbowej. Dane statystyczne uzyskane z analizy przedstawiono w porównaniu do roku 2009.

Raport zawiera analizę problemów społecznych prowadzących do biedy i ubóstwa ukazując je w skali całego województwa, a także na poziomie powiatów i gmin. W wyniku analizy wyłonione zostały następujące przyczyny ubóstwa: niski stopień urbanizacji, wysoka stopa bezrobocia i ukryte bezrobocie głównie w południowej części województwa, niski stopień rozwoju gospodarczego, przeciętny dochód na jednego mieszkańca poniżej średniej krajowej, znaczny odsetek osób pracujących na umowę o pracę otrzymujących wynagrodzenie

w wysokości płacy minimalnej, znaczny odsetek osób pracujących w rolnictwie, rozdrobnienie gospodarstw rolnych (3/4 poniżej 5h). Następnie wymienione są skutki ubóstwa (tj.: zmniejszony popyt na towary i usługi związane z edukacją i kształceniem, wzrost przestępczości i innych patologii społecznych) oraz propozycje ograniczania tego zjawiska (np.: rozwój gospodarczy, zmniejszanie bezrobocia, podejmowanie odpowiednich działań zapobiegawczych w stosunku do ludności utrzymującej się z rolnictwa, a zagrożonej ubóstwem). Ponadto dokument wskazuje także w jaki sposób identyfikować skalę ubóstwa.

Raport z badania pod nazwą: „Problem ubóstwa w województwie świętokrzyskim” z grudnia 2012 r. – opracowany przez Obserwatorium Integracji Społecznej i przyjęty przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego w dniu 12.12.2012 r. Dokument powstał na bazie danych za 2009 r., 2010 r. i 2011 r., pochodzących z GUS, ZUS, ze sprawozdania MPiPS-03 za 2011 r. (dotyczącego realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej), WUP, a także danych z wywiadów bezpośrednich PAPI (zał. nr 5) przeprowadzonych na próbie 1260 respondentów wybranych losowo. Ankieta do badań została opracowana przez firmę zewnętrzną: „EU-Consult” Sp. z o.o. w Gdańsku, wyłonioną w ramach przetargu. Dane statystyczne uzyskane z analizy i badań przedstawiono w Raporcie w porównaniu z rokiem 2010, w skali całego województwa, a także na poziomie powiatów i gmin. Wyłonione zostały następujące przyczyny ubóstwa: niski stopień urbanizacji, wysoka stopa bezrobocia, przeciętny dochód na jednego mieszkańca poniżej średniej krajowej, znaczny odsetek osób pracujących w rolnictwie, rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Podobnie jak w przypadku pierwszego dokumentu – wypracowano również rekomendacje na przyszłość.

Analiza pod nazwą: „Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim” z 2013 r. - opracowana przez Obserwatorium Integracji Społecznej w 2013 r. i przyjęta przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego, w dniu 20.02.2014 r. Do rozpoznawania przyczyn ubóstwa wykorzystano dane za rok 2013 z GUS, „Diagnozy Społecznej 2013”, WUP, ze sprawozdania MPiPS-03 za rok 2013 oraz ze sprawozdania OZPS (Oceny Zasobów Pomocy Społecznej) za 2013 r. Podobnie jak w przypadku wcześniejszych dokumentów, analiza danych przedstawiona została w skali całego województwa, a także na poziomie powiatów i gmin. Niektóre dane przedstawione zostały porównawczo z rokiem 2012. W wyniku analizy danych określone zostały następujące przyczyny ubóstwa: niski stopień urbanizacji, wysoka stopa bezrobocia, przeciętny dochód na jednego mieszkańca poniżej średniej krajowej, znaczący

odsetek osób pracujących w rolnictwie, rozdrobnienie gospodarstw rolnych, kryzys gospodarczy.

Analiza pod nazwą: „Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim” - opracowana przez Obserwatorium Integracji Społecznej w 2014 r., nie została jeszcze przyjęta przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego. W analizie wykorzystano dane za 2012 r. z GUS oraz ze sprawozdania MPiPS-03 za 2012 r. (dotyczącego realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej). Wyniki analizy danych zostały ukazane w skali całego województwa, a także na poziomie powiatów i gmin. Niektóre dane przedstawione zostały porównawczo z rokiem 2011. Rozpoznane przyczyny ubóstwa to podobnie jak w przypadku Raportu z 2012 r.: niski stopień urbanizacji, wysoka stopa bezrobocia, przeciętny dochód na jednego mieszkańca poniżej średniej krajowej, znaczny odsetek osób pracujących w rolnictwie, rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Następnie określone zostały zalecenia na przyszłość w badanym obszarze i są to: prowadzenie systematycznego monitoringu wskaźników wchodzących w skład indeksu ubóstwa, upowszechnianie aktywnej integracji w środowisku lokalnym, poprzez m.in.: dostosowywanie rodzaju świadczonej pomocy do potrzeb; zwiększenie dostępności do różnych form pomocy dla osób zagrożonych ubóstwem; rozwój ekonomii społecznej; promowanie nowych form pomocy; dokonanie analizy skuteczności stosowanych dotychczas metod w obszarze pomocy społecznej, integracji społecznej i efektywności oddziaływań w ramach EFS w latach 2007-2013; dostosowanie ofert edukacyjnych do potrzeb rynku pracy; objęcie działaniami grup społecznych zagrożonych ubóstwem (bezrobotnych, rodzin wielodzietnych, rodzin niepełnych, osób niepełnosprawnych, osób nisko wynagradzanych za swoją pracę).

W ramach opracowywania regionalnych programów pomocy społecznej wspierających samorządy lokalne w działaniach na rzecz ograniczenia zjawiska ubóstwa, Samorząd Województwa realizuje Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej – przyjęty Uchwałą Sejmiku Nr XXVI/480/12 z dnia 28.12.2012 r. w sprawie przyjęcia do realizacji programu pod nazwą: „Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej na lata 2012-2017”. Program opracowany został przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej i konsultowany był przez przedstawicieli: PCPR, ŚBRR, GOPS, MOPR, Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego, WUP, Powiatu (Starostę), Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu im. Jana Kochanowskiego, Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego.

Program składa się z trzech zasadniczych części:

- część pierwsza zawiera obszerną diagnozę problemów społecznych, stanowiącą 1/3 całego programu;
- część druga to analiza SWOT;
- część trzecia to założenia programu.

Adresatami Programu są: mieszkańcy województwa świętokrzyskiego, jednostki samorządu terytorialnego, instytucje pomocy społecznej, instytucje rynku pracy, podmioty ekonomii społecznej, organizacje pozarządowe działające w sferze pomocy społecznej. W programie założono, że realizowany on będzie przez jednostki administracji samorządowej, PFRON, organizacje pozarządowe oraz administrację państwową.

Celem Programu jest: „Zwiększenie efektywności systemu pomocy i integracji społecznej”.

Założono, że cel główny realizowany będzie poprzez pięć celów operacyjnych:

- cel operacyjny I – „Ograniczanie zjawiska wykluczenia społecznego”,
- cel operacyjny II – „Wsparcie rozwoju usług socjalnych i edukacyjnych dla osób starszych”,
- cel operacyjny III – „Rozwój systemu opieki i wsparcia nad dzieckiem i rodziną”,
- cel operacyjny IV – „Inspirowanie i wspieranie innowacyjnych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej”,
- cel operacyjny V – „Upowszechnianie nowych metod i standardów pracy socjalnej poprzez kształcenie i szkolenie zawodowe kadr pomocy społecznej i integracji społecznej”.

Do każdego celu operacyjnego wyznaczone zostały szczegółowe działania (do celu I – 12 działań, do celu II – 6 działań, do celu III – 11 działań, do celu IV – 7 działań, do celu V – 5 działań), a także prognoza efektów tych działań. Zgodnie z zapisami Programu zakładano, że będzie on monitorowany i oceniana będzie jego realizacja. Za promocję Programu odpowiada ROPS. Planowano, że promocja odbędzie się poprzez: prowadzenie konsultacji społecznych, powołanie Zespołu do Spraw Konsultacji Projektu Programu, opiniowanie projektu Programu przez Wojewódzką Radę do Spraw Osób Niepełnosprawnych, umieszczenie Programu na stronie internetowej oraz BIP UM Województwa Świętokrzyskiego, konferencje i seminaria tematyczne, współpracę z mediami w kierunku upowszechniania dobrych praktyk.

W programie nie określono terminów realizacji poszczególnych działań, które mają być podjęte w ramach wyznaczonych celów oraz osób/instytucji odpowiedzialnych za ich realizację.

Ponadto program został przyjęty 2 lata temu, a do dnia kontroli brak jest informacji o jego realizacji. Z pisemnej informacji dyrektor ROPS (z dnia 19.12.2014 r.) wynika, że w trakcie opracowywania jest dokument pod nazwą: „Raport z realizacji zadań wynikających z Programu za 2013 r.”.

W trakcie kontroli dyrektor ROPS, złożyła obszernie informacje na piśmie z realizacji Programu (zał. nr 4, nr 6 i nr 7). Z informacji wynika, że w ramach każdego celu operacyjnego podjęte zostały działania – co szczegółowo przedstawia informacja pisemna, którą stanowią załączniki nr 4, nr 6 i nr 7.

Zdaniem kontrolujących, realizowane w ramach Programu działania wpisują się w jego cele strategiczne, a także odpowiadają na potrzeby w zakresie pomocy społecznej.

Diagnozowanie i monitorowanie wybranych problemów społecznych w regionie.

Zgodnie z zapisami art. 21 pkt 3a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Samorząd Województwa zobligowany jest do diagnozowania i monitorowania problemów społecznych występujących na terenie województwa świętokrzyskiego. Zadanie to realizowane jest poprzez: regionalne badania socjologiczne, ocenę zasobów pomocy społecznej realizowaną poprzez wdrożone we wszystkich gminach i powiatach jednolite narzędzia, a także opracowywanie diagnoz na potrzeby programów wojewódzkich w obszarze polityki społecznej oraz ich aktualizacji i monitoringu. Monitorowane obszary i problemy to: ubóstwo, przemoc w rodzinie, niepełnosprawność, uzależnienia, problemy demograficzne w tym: sytuacja seniorów w województwie świętokrzyskim, stan rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i rozwój sektora ekonomii społecznej.

W trakcie kontroli dokonano analizy następujących dokumentów i materiałów dotyczących kontrolowanego zadania:

1. Aktywność społeczna mieszkańców województwa świętokrzyskiego – diagnoza społeczeństwa obywatelskiego (2013 r.).
2. Sytuacja i potrzeby osób starszych w województwie świętokrzyskim (2013 r.).
3. Migracje zarobkowe w województwie świętokrzyskim (2014 r.).
4. Sytuacja społeczno – ekonomiczna rodzin z dziećmi w województwie świętokrzyskim (2014 r.).

„Aktywność społeczna mieszkańców województwa świętokrzyskiego – diagnoza społeczeństwa obywatelskiego” – badanie przeprowadzone na przełomie lipca i września 2013 r. przez firmę: „dr Andrzej Kościółek LENS VISION” z Kielc. Końcowy raport został przyjęty przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego w dniu 09.10.2013 r. Celem badania była diagnoza aktywności społecznej mieszkańców województwa świętokrzyskiego, w tym: badanie postaw i zachowań obywatelskich mieszkańców, określenie stopnia zaufania w kontaktach interpersonalnych, określenie stopnia partycypacji społecznej (udział w wyborach, referendach,

konsultacjach społecznych itp.), określenie przynależności mieszkańców województwa do organizacji pozarządowych, określenie poziomu zadowolenia z życia mieszkańców w następujących obszarach: środowisko naturalne, pomoc społeczna, infrastruktura, ochrona zdrowia, jakość obsługi w urzędach, a także określenie poczucia związku z miejscem zamieszkania. Ponadto badanie miało na celu ocenę działalności Ośrodków Pomocy Społecznej jako kreatorów aktywności lokalnej, a także określenie czynników wpływających na aktywność społeczną, określenie zagrożeń dla rozwoju aktywności społecznej w województwie świętokrzyskim oraz sporządzenie bazy organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie województwa świętokrzyskiego.

Do realizacji badania wykorzystana została metoda desk research tj. analiza danych zastanych obejmujących dane statystyczne, m.in. z: GUS, wyniki Diagnozy Społecznej, jak również dostępne badania i analizy dotyczące aktywności społecznej, kapitału społecznego i społeczeństwa obywatelskiego, a także badanie ankietowe, w którym wzięło udział 102 ośrodki pomocy społecznej z województwa świętokrzyskiego. Ponadto w badaniu wykorzystano również wywiad grupowy, który przeprowadzony został z przedstawicielami organizacji pozarządowych, samorządów lokalnych i jednostek pomocy społecznej w 5 miastach województwa świętokrzyskiego. Wywiad przeprowadzony był w 5 sesjach do których zaproszono po 12 osób z w/w instytucji.

Z analizy raportu wynika, iż większość ludzi nie przejawia zainteresowania wykonywaniem działań prospołecznych na rzecz własnej społeczności. Nieocenione zasługi w tym zakresie pochodzą ze strony tzw. "trzeciego sektora". Niestety województwo świętokrzyskie jest jednym z trzech województw, w którym występuje najmniejsza liczba organizacji pozarządowych. Wśród postulowanych wniosków dotyczących poprawy sytuacji w tym zakresie znajdowały się propozycje utworzenia ośrodka integrującego i koordynującego, który zapewni lepsze wykorzystanie potencjału obywatelskiego i adresowanie pomocy społecznej bardziej precyzyjnie. Ponadto liderzy organizacji społecznych postulowali o bardziej intensywną współpracę pomiędzy OPS-ami a organizacjami obywatelskimi.

„Sytuacja i potrzeby osób starszych w województwie świętokrzyskim” – badanie przeprowadzone w 2013 r. przez firmę: „dr Andrzej Kościółek LENS VISION” z Kielc. Dokument został przyjęty przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego w dniu 02.07.2014 r. Celem badania była diagnoza i potrzeby osób starszych (60+) w województwie świętokrzyskim poprzez poznanie subiektywnych opinii osób starszych na temat swojej sytuacji życiowej w aspekcie społecznym, zdrowotnym i ekonomicznym, a także określenie stanu wiedzy

seniorów na temat dostępnych usług pomocy społecznej, ochrony zdrowia i aktywizacji społecznej oraz określenie odsetka osób korzystających z tego typu usług. Ponadto badanie miało na celu określenie potrzeb seniorów w zakresie w/w usług, określenie działań podejmowanych na rzecz osób starszych przez podmioty publiczne i niepubliczne działające na rzecz osób 60+ oraz uzyskanie informacji na temat kwestii potrzeb seniorów w ramach polityki społecznej prowadzonej przez samorządy gminne i powiatowe. Zastosowane metody badawcze to: wywiad bezpośredni PAPI, pogłębiony wywiad indywidualny (IDI) i desk research. Dobór próby badawczej został przeprowadzony w sposób losowy, proporcjonalnie do liczby ludności powiatu w wieku 60 lat i więcej. Losowania dokonały służby informatyczne poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, wg którego próbę ustalono na poziomie 3562 ankiet. Ponadto, w badaniu tym brały udział wszystkie samorządy powiatowe (14) i gminne (102). W badaniu wykorzystany został specjalny scenariusz, który był narzędziem badawczym indywidualnego wywiadu, który został przeprowadzony w 10 ze 102 gmin woj. świętokrzyskiego.

Zastosowane metody badawcze ujawniły szereg problemów związanych z funkcjonowaniem analizowanej kategorii wiekowej. Przy wymienianiu problemów, które mają największy wpływ na egzystencję ludzi starszych, dwa pierwsze miejsca zajmują: aspekt ekonomiczny i kwestie zdrowotne. Z przeprowadzonych badań wynika, iż świadczenia emerytalno – rentowe, które otrzymują seniorzy są zbyt niskie. Podobnie traktowane są zasiłki i pomoc udzielana osobom starszym przez ośrodki pomocy społecznej. Drugi poważny problem, z którym borykają się osoby w wieku 60 + to kwestie zdrowotne, wynikające z funkcjonowania systemu ochrony zdrowia na terenie danej gminy, brak dostępu do lekarzy – specjalistów, brak wystarczającej liczby Zakładów Opiekuńczo – Lecznicznych, w których mogliby przebywać ludzie znajdujący się w ciężkich stanach chorobowych. Z analizy raportu wynika, że przeprowadzone badania pokazały, iż samorządy dotąd nie wypracowały w zasadzie żadnych sposobów monitorowania sytuacji życiowej osób starszych. Funkcjonujący system „wyławiania” osób potrzebujących spośród seniorów jest niedoskonały i w praktyce ogranicza się do udzielania pomocy tym, którzy sami w jakiś sposób dadzą znać o swoich problemach. Wnioski wypracowane w ramach badania zostały wykorzystane do opracowania „Świętokrzyskiego programu na rzecz osób starszych do 2020 r.” Program ma służyć wypracowaniu oraz wdrożeniu działań na rzecz osób starszych w dokumentach regionalnych, a także lokalnych. Jednym z jego zadań jest wskazanie i wzbogacenie oferty kierowanej do osób starszych i niesamodzielnych, wymagających objęcia ich usługami

opiekuńczymi. Beneficjentami programu są osoby starsze oraz wszyscy, którzy działają na rzecz osób starszych, w tym: samorządy lokalne, służby społeczne, instytucje ochrony zdrowia, kultury, rodziny i opiekunowie.

„Migracje zarobkowe w województwie świętokrzyskim” - raport opracowany w listopadzie 2014 r. przez Konsorcjum: Public Dialogue Studio Badań i Innowacji Społecznych i Openfield z Opola. Dokument został przyjęty przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego w dniu 10.12.2014 r. Badanie wykonane zostało w ramach realizacji projektu *„Koordynacja na rzecz aktywnej integracji” współfinansowanego ze środków EFS w ramach działania 1.2 Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej Priorytet I Zatrudnienie i integracja społeczna Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* i miało na celu identyfikację skali, struktury społecznej, motywów i skutków zagranicznych migracji zarobkowych w województwie świętokrzyskim. Do opracowania niniejszego dokumentu wykorzystano następujące metody gromadzenia danych: desk research, bezpośredni wywiad kwestionariuszowy PAPI (zał. nr 8) oraz telefoniczny wywiad pogłębiony TDI (zał. nr 9). Badanie techniką PAPI objęło 310 pełnoletnich osób, techniką TDI - 12 pełnoletnich osób, natomiast analiza desk research pozwoliła na uzyskanie danych statystycznych z GUS, WUP, MPiPS, ROPS oraz raportów z badań diagnozujących sytuację w przedmiotowym zakresie. Jak wynika z raportu, analiza zebranego materiału badawczego pozwoliła na określenie bezpośrednich przyczyn wyjazdu, które mają charakter ekonomiczny. Z badań wynika również, iż migracja zarobkowa ma duży wpływ na sytuację demograficzną i ekonomiczną województwa świętokrzyskiego. Wraz z migracją zarobkową nastąpiło pogorszenie sytuacji demograficznej regionu tj. wyraźnie zaznaczył się spadek liczby ludności i wystąpiło przyspieszenie procesu demograficznego jakim jest - starzenie się społeczeństwa. Również sytuacja ekonomiczna i rynek pracy odczuwają negatywny wpływ migracji zarobkowych.

W opisanym powyżej raporcie, w wyniku badań przedstawiono generalną rekomendację mówiącą o *konieczności poprawy sytuacji młodych osób poprzez zróżnicowane działania państwa (obniżenie podatków, ulgi podatkowe, uproszczenie procedur związanych z prowadzeniem firm, obniżenie kosztów pracy).*

„Sytuacja społeczno – ekonomiczna rodzin z dziećmi w województwie świętokrzyskim.” – badania przeprowadzone na przełomie października i listopada 2014 r. przez firmę BioStat z Rybnika. Końcowy raport z badań został przyjęty przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego w dniu 10.12.2014 r. Badanie wykonane zostało w ramach realizacji przez województwo świętokrzyskie zadania pn.: *„Wsparcie Regionalnych Ośrodków Polityki*

Spolecznej w zakresie utworzenia Obserwatorium Integracji Społecznej” w ramach projektu „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach działania 1.2 Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej Priorytet I Zatrudnienie i integracja społeczna Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Celem badania była diagnoza sytuacji społeczno – ekonomicznej rodzin z dziećmi w obszarach takich jak: sytuacja bytowa, relacje społeczne, problemy opiekuńczo – wychowawcze, edukacja, zdrowie, wypoczynek i rekreacja. W badaniu wzięło udział 602 respondentów - osoby dorosłe, sprawujące opiekę nad dziećmi. Z analizy raportu wynika, że przeprowadzone badanie wykazało trzy zasadnicze wnioski: po pierwsze umiarkowanie zadowolającą sytuację ekonomiczną rodzin województwa świętokrzyskiego. Po drugie niski poziom społeczeństwa obywatelskiego, a więc brak zainteresowania kwestiami miejsca zamieszkania, gminy czy miasta, brak zaangażowania w sprawy lokalne. Trzecim wnioskiem jest nienajlepsza sytuacja zdrowotna mieszkańców województwa świętokrzyskiego. Wyniki badania zostaną wykorzystane do definiowania regionalnej polityki społecznej w obszarze aktywnej polityki społecznej na rzecz rodzin w województwie świętokrzyskim. Jak wynika z podsumowania raportu, regionalna polityka społeczna na lata 2014 – 2020 powinna skoncentrować swoje działania na kwestiach bytowych rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej oraz rodzin niepełnych, a także kwestiach zdrowia publicznego i kreowania aktywności obywatelskiej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych w skali lokalnej.

Wszystkie analizowane w trakcie kontroli Programy/Raporty/Analizy dostępne są na stronie internetowej Świętokrzyskiego Urzędu Marszałkowskiego w Kielcach.

W wyniku przeprowadzonej kontroli stwierdzono:

1. Wśród zadań ROPS, wymienionych w Regulaminie Urzędu Marszałkowskiego i Zarządzeniu Nr 71/14 Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 7 sierpnia 2014 r. brakuje zadań z zakresu pieczy zastępczej, tj.: kontrola nad ośrodkami adopcyjnymi” (art. 175a); szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr jednostek organizacyjnych samorządu gminnego i powiatowego (art. 183); realizacja zadań wynikających z rządowego programu wsparcia rodzin z dziećmi (art. 184), które weszły w życie w dniu 8 września 2014 r., w wyniku nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 25 lipca 2014 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 135 ze zm.).

2. W Zarządzeniu, o którym mowa powyżej, brakuje zadania dotyczącego sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej.
3. Spośród trzech zadań objętych zakresem kontroli, jedno określone zostało w Zarządzeniu jednoznacznie (zadanie dotyczące strategii), natomiast pozostałe dwa zadania (rozpoznawanie przyczyn ubóstwa oraz opracowywania regionalnych programów pomocy społecznej wspierających samorządy lokalne w działaniach na rzecz ograniczenia tego zjawiska; diagnozowanie i monitorowanie wybranych problemów społecznych w regionie) nie są określone wprost.
4. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej funkcjonuje w strukturze Urzędu Marszałkowskiego jako komórka organizacyjna Urzędu działająca na prawach departamentu.
5. Strategia zawiera wszystkie wyznaczone ustawą o pomocy społecznej elementy składowe.
6. Strategia zawiera obszerną diagnozę problemów społecznych.
7. W strategii brak odniesienia do Programów, które zostały opracowane.
8. Poza programami, o których mowa w art. 21 ustawy o pomocy społecznej, opracowanych zostało dodatkowo jeszcze 5 innych programów, które zostały wymienione na stronach 8 i 10 protokołu.
9. Brak szczegółowych zapisów dotyczących monitoringu strategii, a głównie wyznaczonego okresu za jaki będzie dokonana ocena realizacji strategii, co powoduje, że nie można ocenić postępów wdrażania Strategii.
10. Brak aktualizacji Strategii przez okres 3 lat, tj. od czasu jej przyjęcia.
11. Samorząd województwa realizuje zadanie dotyczące rozpoznawania przyczyn ubóstwa. Przyczyny rozpoznawane są głównie za pomocą wykorzystania dostępnych danych statystycznych, a w przypadku Raportu z badania pod nazwą: „Problem ubóstwa w województwie świętokrzyskim” z grudnia 2012 r. również za pomocą wywiadów bezpośrednich PAPI przeprowadzonych na próbie 1260 respondentów wybranych losowo.
12. W „Świętokrzyskim Programie Pomocy Społecznej na lata 2012-2017” nie określono terminów realizacji poszczególnych działań, które mają być podjęte w ramach wyznaczonych celów strategicznych oraz osób/instytucji odpowiedzialnych za ich realizację.

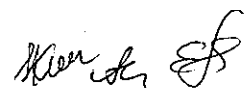
13. Realizowane w ramach Świętokrzyskiego Programu Pomocy Społecznej działania wpisują się w jego cele strategiczne, a także odpowiadają na potrzeby w zakresie pomocy społecznej.
14. Samorząd województwa świętokrzyskiego realizuje zadanie pn. „Diagnozowanie i monitorowanie wybranych problemów społecznych”. W ramach realizacji zadania opracowywane są raporty i analizy, z którymi zapoznawany jest Zarząd Województwa Świętokrzyskiego. Wyniki badań i analiz upowszechniane są w wersji elektronicznej na stronie sejmiku województwa świętokrzyskiego, a także w przypadku części materiałów w wersji papierowej. Wyniki badań stanowią materiał do wskazania kierunków działań ujętych w Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012 – 2020.
15. W większości dokumentów udostępnionych kontrolującym, a świadczących o realizacji zadań objętych zakresem kontroli – informacje powielają się. Były to głównie informacje statystyczne i diagnostyczne. W przypadku wszystkich Programów – większą część treści każdego z nich stanowi diagnoza

Wyżej wymienionych ustaleń dokonano na podstawie:

1. Pisemnych wyjaśnień złożonych przez dyrektora ROPS p. Barbarę Jakacką-Green.
2. Rozmów przeprowadzonych z pracownikami ROPS: p. T. Śliwą, p. M. Kocia.
3. Analizy udostępnionej dokumentacji.
4. Analizy treści zawartych na stronach internetowych Urzędu Marszałkowskiego.

Zgodnie z § 16, ust. 1-5 rozporządzenia MPS w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej z dnia 23 marca 2005 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 61, poz. 543)

1. Kierownik jednostki podlegającej kontroli może odmówić podpisania protokołu, składając w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyn tej odmowy.
2. Odmowa podpisania protokołu kontroli przez kierownika jednostki podlegającej kontroli nie stanowi przeszkody do podpisania protokołu przez zespół inspektorów i sporządzenia zaleceń pokontrolnych.
3. Kierownikowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole.
4. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do dyrektora właściwego do spraw pomocy społecznej wydziału urzędu wojewódzkiego w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.

5. W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia kierownikowi jednostki podlegającej kontroli stanowiska dyrektora właściwego do spraw pomocy społecznej wydziału urzędu wojewódzkiego wobec zastrzeżeń.

Protokół sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z czego po jednym otrzymują: Pan Piotr Żołądek - członek Zarządu Województwa Świętokrzyskiego oraz Pani Renata Segiecińska - dyrektor Wydziału Polityki Społecznej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach.

Protokół sporządzono w dniu 19.01.2015 r.

Protokół podpisali:

Ze strony jednostki kontrolującej:

1. *Anna Kowalska*
2. *Halina Arendani*
3. *Elżbieta Poluda*

Renata Segiecińska
Z URZĘDU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
Renata Segiecińska
DYREKTOR
WYDZIAŁU POLITYKI SPOŁECZNEJ

Ze strony jednostki kontrolowanej:

.....
CZŁONEK ZARZĄDU
Piotr Żołądek

WOJEWODA ŚWIĘTOKRZYSKI

Kielce, dnia 27.01.2015 r.

PS-II.431.60.2014

Pan Piotr Żołądek
Członek Zarządu Województwa Świętokrzyskiego
Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
Al. IX Wieków Kielce 3
25-516 Kielce

W związku z kontrolą problemową przeprowadzoną w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego w Kielcach, w dniach 18-23 grudzień 2014 r., przekazuję wystąpienie pokontrolne.

Kontrola przeprowadzona została na podstawie:

- art. 6 ust. 4 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. Nr 185, poz. 1092),
- art. 22 pkt. 1 i 8 oraz art. 113 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.),
- rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2005 r. Nr 6, poz. 543).

Kontrolę przeprowadzili pracownicy Oddziału Nadzoru nad Realizacją Zadań Samorządu Powiatowego i Województwa w Wydziale Polityki Społecznej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, w następującym składzie:

1. Anna Konieczna – Inspektor Wojewódzki, upoważnienie Nr 1161/2014 z dnia 08.12.2014 r., (legitymacja służbowa Nr 14). Inspektor kierujący zespołem kontrolującym.
2. Katarzyna Arendarska – Inspektor Wojewódzki, upoważnienie Nr 1162/2014 z dnia 08.12.2014 r. (legitymacja służbowa Nr 19)
3. Elżbieta Paluch – Kierownik Oddziału, upoważnienie Nr 1163/2014 z dnia 08.12.2014 r. (legitymacja służbowa Nr 16).

Sekretariat Członka Zarządu
Województwa Świętokrzyskiego
Wpłynęło dnia 27.01.2015
Podpis.....

Zakresem kontroli objęto następujące zagadnienia:

1. Aktualizacja i realizacja strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej będącej integralną częścią strategii rozwoju województwa obejmującej w szczególności programy: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i współpracy z organizacjami pozarządowymi – po konsultacji z powiatami.
2. Rozpoznawanie przyczyn ubóstwa oraz opracowywanie regionalnych programów pomocy społecznej wspierających samorządy lokalne w działaniach na rzecz ograniczania tego zjawiska.
3. Diagnozowanie i monitorowanie wybranych problemów społecznych w regionie.

Ocena działalności ROPS w zakresie objętym kontrolą:

Aktualizacja i realizacja strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej będącej integralną częścią strategii rozwoju województwa obejmującej w szczególności programy: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i współpracy z organizacjami pozarządowymi – po konsultacji z powiatami.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.), Samorząd Województwa opracował Strategię Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012 -2020, która została przyjęta Uchwałą Nr XVI/296/12 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 30 stycznia 2012 roku w sprawie przyjęcia do realizacji Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012 - 2020. Można zatem uznać, że zrealizowane zostało zalecenie wydane w wyniku poprzedniej kontroli, która miała miejsce w grudniu 2010 r. Zaznaczyć należy również, że Strategia uwzględnia wszystkie Programy określone w art. 21 ust. 1 w/cyt. ustawy. Dodatkowo ROPS z własnej inicjatywy opracował jeszcze pięć programów, które są odpowiedzią na potrzeby w obszarze regionalnej polityki społecznej i stanowią ważną część strategii. Wdrażanie strategii odbywa się poprzez realizację programów, o których mowa powyżej. Z realizacji programów opracowywane są raporty, które można uznać za element monitorowania działań ujętych w ramach celów określonych w strategii.

W strategii nie został wskazany jednak konkretny okres za jaki będzie dokonywana ocena jej realizacji. Zdaniem kontrolujących zasadne było by wprowadzenie okresowej oceny postępów realizacji – co pozwoliłoby stwierdzić na ile została ona wdrożona. Ponadto zapisy dotyczące monitorowania strategii są zbyt ogólne.

Od czasu przyjęcia strategii, tj. przez okres 3 lat, nie była ona aktualizowana. Mając na uwadze fakt, że polityka społeczna jest obszarem dynamicznych zmian w zakresie zaspokajania potrzeb i rozwiązywania problemów społecznych – wskazane było by określenie okresu, po jakim dokonywana będzie aktualizacja strategii.

Podsumowując stwierdzić należy, że zadanie dotyczące realizacji i aktualizacji strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej, zostało wykonane częściowo – tj. w zakresie realizacji strategii. Natomiast część zadania dotycząca aktualizacji strategii - nie była realizowana.

Rozpoznawanie przyczyn ubóstwa oraz opracowywanie regionalnych programów pomocy społecznej wspierających samorządy lokalne w działaniach na rzecz ograniczania tego zjawiska.

Począwszy od roku 2011, rozpoznawane i definiowane są przyczyny ubóstwa w województwie świętokrzyskim. Cały proces rozpoznawania przyczyn ubóstwa, tj.: diagnoza i analiza dostępnych danych, na podstawie, których wyłonione są przyczyny, ma swoje odzwierciedlenie w Raportach i Analizach (opisanych w protokole z kontroli), opracowywanych każdego roku. W celu rozpoznawania przyczyn ubóstwa, wykorzystywane są dane zastane, gromadzone przez jednostki, tj.: GUS, ZUS, MPiPS, WUP, Izbę Skarbową, a w jednym przypadku także dane z wywiadów bezpośrednich PAPI przeprowadzonych na próbie 1260 respondentów wybranych losowo, opracowanych i przeprowadzonych przez firmę zewnętrzną. W każdym raporcie/analizie znajduje się obszerna diagnoza problemów społecznych, przyczyny ubóstwa, skutki ubóstwa, a także propozycje działań zapobiegawczych na przyszłość w badanym obszarze.

W ramach realizacji drugiej części zadania, tj.: opracowywania regionalnych programów pomocy społecznej wspierających samorządy lokalne w działaniach na rzecz ograniczenia zjawiska ubóstwa, Samorząd Województwa opracował i realizuje Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej – przyjęty Uchwałą Sejmiku Nr XXVI/480/12 z dnia 28.12.2012 r. w sprawie przyjęcia do realizacji programu pod nazwą: „Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej na lata 2012-2017”. Celem głównym programu jest: „Zwiększenie efektywności systemu pomocy i integracji społecznej”, który realizowany jest poprzez pięć celów operacyjnych. Do każdego celu operacyjnego wyznaczone zostały szczegółowe działania, a także prognoza efektów tych działań. Zgodnie z zapisami programu zakładano, że będzie on monitorowany i oceniana będzie jego realizacja. Aktualnie ROPS jest w trakcie opracowywania dokumentu

pod nazwą: „Raport z realizacji zadań wynikających z Programu za 2013 r.”. Z informacji uzyskanych podczas kontroli, wynika, że w ramach każdego celu operacyjnego podjętych zostało szereg różnorodnych działań. Zdaniem kontrolujących, realizowane w ramach programu działania wpisują się w jego cele strategiczne, a także odpowiadają na potrzeby w zakresie pomocy społecznej. W programie nie określono terminów realizacji poszczególnych działań, które mają być podjęte w ramach wyznaczonych celów oraz osób/instytucji odpowiedzialnych za ich realizację.

Reasumując, stwierdzić należy, że zadanie jest realizowane.

Diagnozowanie i monitorowanie wybranych problemów społecznych w regionie.

Zadanie dotyczące diagnozowania i monitorowania problemów społecznych w regionie jest zadaniem, które ustawodawca nałożył na samorząd województwa w lutym 2013 r. Od tego czasu ROPS, realizował to zadanie poprzez badania socjologiczne w regionie, przeprowadzane przez firmy zewnętrzne. Ponadto, do diagnozowania i monitorowania problemów społecznych wykorzystywano również dane zastane z różnych źródeł. Przez okres dwóch lat, ROPS realizował zadanie w obszarze następujących problemów społecznych występujących w województwie świętokrzyskim: aktywność społeczna mieszkańców, sytuacja i potrzeby osób starszych, migracje zarobkowe, sytuacja społeczno – ekonomiczna rodzin z dziećmi.

Podsumowując stwierdzić należy, że powyższe zadanie realizowane jest aktywnie we współpracy ze specjalistami. ROPS w badaniach trafnie poruszył problemy społeczne występujące na terenie województwa, które zostały szczegółowo zdiagnozowane.

Mając na uwadze powyższe wydaje się następujące zalecenia:

- 1. Doprecyzować strategię wojewódzką w zakresie polityki społecznej poprzez odniesienie się do programów przy pomocy których realizowane są cele strategiczne.**
- 2. Doprecyzować należy zapisy w strategii dotyczące monitoringu – w szczególności okresu za jaki będzie dokonywana ocena realizacji strategii.**

Ponadto, proponuję:

1. Rozważyć aktualizację strategii, również w zakresie wskazania terminu, po jakim będzie ona aktualizowana.

2. W Świętokrzyskim Programie Pomocy Społecznej na lata 2012-2017” określić terminy realizacji poszczególnych działań, które mają być podjęte w ramach wyznaczonych celów strategicznych oraz osoby/instytucje odpowiedzialne za ich realizację.
3. Zaktualizować Regulamin Urzędu Marszałkowskiego i Zarządzenie Nr 71/14 Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 7 sierpnia 2014 r., poprzez dodanie zadań z zakresu pieczy zastępczej, tj.: kontrola nad ośrodkami adopcyjnymi” (art. 175a); szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr jednostek organizacyjnych samorządu gminnego i powiatowego (art. 183); realizacja zadań wynikających z rządowego programu wsparcia rodzin z dziećmi (art. 184), które weszły w życie w dniu 8 września 2014 r., w wyniku nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 25 lipca 2014 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 135 ze zm.). Ponadto Zarządzenie, o którym mowa, uzupełnić o zadanie dotyczące sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej.

Pouczenie:

Zgodnie z art. 128 ust. 2 i ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 182 ze zm.), jednostka kontrolowana może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia.

Wojewoda ustosunkowuje się do zastrzeżeń w terminie 14 dni od dnia ich doręczenia.

W przypadku uwzględnienia bądź nieuwzględnienia przez wojewodę zastrzeżeń, kontrolowana jednostka, w terminie 30 dni jest obowiązana do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń, uwag i wniosków.

Z up. WOJEWODY ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
Renata Seglecińska
DYREKTOR
WYDZIAŁU POLITYKI SPOŁECZNEJ

